

Nr 106.

Godkänd av första kammaren den 26 april 1924.

Godkänd av andra kammaren den 26 april 1924.

*Riksdagens skrivelse till Konungen, i anledning av väckta motioner
angående inrättande av en ny professur i kemi vid
Lunds universitet m. m.*

(Statsutskottets utlåtande nr 8, p. 68.)

Till KONUNGEN.

I två inom riksdagen väckta likalydande motioner (I: 56 och II: 51) har hemställts, att riksdagen måtte besluta om beviljande av nödiga anslag för inrättande av en ny professur i kemi vid Lunds universitet, av en ny amanuensbefattning och en ny vaktmästarbefattning vid samma universitets kemiska institution och för ökning av anslaget till materiell m. m. för samma institution för nästa budgetår med 4,000 kronor, samt att vid bifall härtill från staten för Lunds universitet anslaget för laboratoriefattningen i kemi avföres.

Till stöd för detta förslag har av motionärerna anförts följande.

»Sedan genom dåvarande laboratorns i kemi vid Lunds universitet utnämning till professor vid universitetet i Uppsala den 23 augusti 1918 ett lämpligt tillfälle inträtt till en av många som nödvändig ansedd omorganisation av undervisningen i kemi vid universitetet i Lund, började matematisk-naturvetenskapliga sektionen därstädes omedelbart vidtaga åtgärder för en sådan omorganisations genomförande. Dessa åtgärder utmynnade närmast i, att sektionen enligt beslut den 16 december 1918 anmodade f. d. professor P. Klason i Stockholm, f. d. professor O. Widman och professor L. Ramberg i Uppsala samt professor B. Holmberg i Stockholm att till sektionen inkomma med förslag till nyordnande av undervisningen samt till eventuell förstärkning av lärarekrafterna i kemi vid universitetet.

Till efterkommande av sektionens nämnda anmodan inlämnade professor Klason en den 11 februari 1919 daterad skrivelse, innehållande en historik över den kemiska undervisningens vid Lunds universitet utveckling med därur dragna slutsatser om dess så småningom inträdda otillräcklighet, varför på det livligaste förordades, att sektionen till vederbörande ville avgiva förslag om inrättandet av ytterligare en professur i kemi inom filosofiska fakulteten sålunda, att densamma finge en professur i oorganisk kemi och en i organisk

kemi med skyldighet för innehavarna att hålla vardera fyra föreläsningar i veckan inom ramen av sina ämnen samt med biträde av erforderliga amanuenser respektive docenter leda de i varje ämne erforderliga övningarna.

Herrar Widman, Ramberg och Holmberg avgåvo i mars 1919 ett gemensamt yttrande, i det följande betecknat som WRH:s, i vilket inledningsvis kemiens under de senare årtiondena utomordentligt snabba utveckling skisseras med hänvisningar till Guldberg-Waages, Horstmanns, Gibbs', van't Hoff's och Arrhenius' insatser inom termodynamikens kemiska tillämpningar och beträffande lösningars egenskaper, vidare till kolloidkemiens snabba fram-marsch, radioaktivitetens upptäckt och vittfattande konsekvenser, Werners teori för komplexföreningar, som givit den oorganiska kemien en mäktig impuls, van't Hoff-Le Bels stereokemiska principer, som varit av samma betydelse för den redan förut tack vare Kekules strukturformler synnerligen livligt bearbetade organiska kemien, samt slutligen också till, hurusom nu speciellt den organiska kemien också mera direkt anknyter sig till fysiologiska och biologiska vetenskaper, i det att även den rena kemien allt mer börjar syssla med de i de levande organismerna försiggående eller av dem direkt eller indirekt förorsakade materieomvandlingarna, och vidare i att allt svårhanterligare organiska natursubstanser utsättas för analytisk genomforskning och syntetiska försök. Med anknytning till den på senare år genomförda omorganisationen av tekniska högskolan påpeka WRH därjämte, hurusom ett för båda områdena nyttigt samarbete mellan vetenskap och teknik också i vårt land mera bestämt börjat etableras, vilket särskilt femtio års erfarenheter från Tyskland visat vara synnerligen förmånligt såväl för den kemiska forskningen som med hänsyn till kemiens allt mera ingripande betydelse för tekniken också för denna, och att ej heller en universitetsprofessor i kemi får vara främmande för ämnets praktiska tillämpningar anges vara desto mera önskvärdt, som numera allt fler akademiskt utbildade kemister söka sig till och få anställning i praktisk verksamhet, varför den lägre kemiundervisningen vid våra universitet ej längre kan anses fylla sitt ändamål, om den, betraktad som utbildning för de studerandes blivande levnadsbanor, endast tar sikte på lärarkallet.

Härefter fortsätta WRH:

Av dessa antydningar torde framgå, att om man har anspråk på att vid ett universitet en i modern mening allsidig kemisk undervisning skall meddelas och att handledning vid forskningen där skall kunna lämnas inom åtminstone de flesta av kemiens grenar, så är detta med ämnets stora omfattning och den mänskliga förmågans begränsning för framtiden ej möjligt, därest ämnet allt fortfarande skall företrädas av blott en professor. Så är i allmänhet ej heller fallet vid Nordens universitet och ej ens vid dess tekniska högskolor, ty en granskning av Minerva för år 1912/1913 ger vid handen, att i Uppsala finnas tre professorer i kemi (av vilka en har skyldighet att vetenskapligt representera och undervisa i 'allmän och oorganisk kemi', en i 'organisk kemi' och en, som dock innehar personlig professor, i 'fysikalisk kemi'). I Lund finnes en professor och en laborator i kemi, vid Stockholms högskola finnes en professor i 'oorganisk' och en i 'organisk kemi', vid Kristiania universitet två professorer i 'kemi' och vid Köpenhamns tre, vilka samtidigt äro professorer i Polytekniske Laereanstalt, vid vilken dessutom flera professorer i tillämpad kemi finnas. Helsingfors' universitet har två professorer och en adjunkt i 'kemi', och tekniska högskolan därstädes har en

professor och en adjunkt i 'kemi' samt en professor i 'kemisk teknologi'. Trondhjems tekniska högskola har en professor i 'allmän kemi', en i 'organisk kemi', en i 'teknisk oorganisk' och en i 'teknisk organisk kemi', och vår egen tekniska högskola i Stockholm har för närvarande en professor i 'oorganisk och elektrokemi', en i 'organisk och analytisk kemi' och en i 'kemisk teknologi', men vid innevarande riksdag föreligger kunglig proposition på inrättandet av en ny professur, nämligen i 'oorganisk kemi', varefter de två förut först nämnda professionerna skulle komma att omfatta 'teoretisk och elektrokemi' samt 'organisk kemi'.»

Till denna översikt kan nu fogas, att 1919 års riksdag beviljade tekniska högskolans anhållan om en ny professur, nämligen i »oorganisk kemi», och att Polytekniske Laeranstalt sedan juli 1919 har en ny professur i »kemi». — Med hänsyn till kemiens omfattning har man alltså överallt annorstädes vid universiteten och de tekniska högskolorna i Sverige och grannländerna funnit flere ordinarie lärare i ren kemi vara erforderliga, och WRH förorda i överensstämmelse därmed inrättandet av ännu en professur i kemi vid Lunds universitet, varvid de föreslå benämningarna professur i »oorganisk och teoretisk kemi» och i »organisk kemi» för de båda, som därefter skulle komma att förefinnas.

För den sålunda föreslagna lärarebesättningen anges lokalfrågan lätt kunna lösas,

»eftersom snart en ny medicinsk-kemisk institutionsbyggnad kommer till stånd och de därefter lediga laboratorerna åtminstone lika länge som den i bruk varande kemiska institutionen böra kunna användas. Professorn i organisk kemi skulle därför kunna få sina laboratorielokaler förlagda till den nu av medicinska fakulteten disponerade delen av den kemiska institutionskomplexen — — —».

Som redan då kemien i Lund var ytterst trångbodd i sin gamla lokal, förutsatte för övrigt WRH

»som naturligt och nödvändigt, att den östra delen av den kemiska byggnaden, sedan medicinerna utflyttat, under alla omständigheter övertages av den rena kemien, tills densamma en gång i framtiden fått ett eget nytt hem».

Vad undervisningens fördelning mellan de båda professorerna beträffar, så tänka sig WRH, att professorn i oorganisk och teoretisk kemi skulle leda övningarna i kvalitativ och kvantitativ analys samt i fysikalisk kemi, under det att professorn i organisk kemi skulle få ansvara för övningarna i undervisningsexperiment samt i oorganisk och organisk syntes, varjämte vardera professorn skulle leda de högre laborationer och föreläsa över de delar av kemien, som motsvaras av benämningarna på professorerna. Som biträden vid ledandet av övningarna och förberedelserna till föreläsningarna anses vardera professorn ha behov av två amanuenser, under det att laboratorn, som närmast haft karaktären av assistent, ehuru ordinarie sådan, skulle försvinna. Som avslutning anföra WRH i denna punkt:

»Skulle sedermera exempelvis ännu någon amanuensplats bli av nöden, så bli dock de sammanlagda ekonomiska uppoftningar, som statsverket får ikläda sig för att få undervisningen i kemi vid Lunds universitet tidsenligt ordnad, försvinnande små, när man betänker ämnets numera av alla insedda utomordentliga vikt och betydelse för utvecklingen av ett lands resurser av skilda slag».

Härefter övergå WRH till förslag angående fördelning av examination och institutionsföreståndarskap samt till formaliteter, som bleve av nöden, därest

redan den nya professuren kunde komma till stånd vid 1920 års riksdag, varefter de avsluta sin skrivelse med följande:

»På grund av vad som ovan anförts få vi alltså föreslå sektionen att för närvarande vidtaga vederbörliga åtgärder för

att ännu en professur i kemi inrättas;

att laboratorstjänsten i kemi i samband därmed indrages;

att ännu en amanuensbefattning vid kemiska institutionen inrättas; och att behöfelig del av medicinsk-kemiska institutionens nuvarande lokaler reserveras för att användas till organiskt-kemiskt laboratorium.»

De nu refererade sakkunnigeutlåtandena behandlades i sektionen vid möten den 3 och 14 april 1919, varvid dåvarande professorn i kemi, J. M. Lovén, i samband med en skriftlig granskning av dessa utlåtanden gjorde gällande, att han för sin del ej önskade någon kollega i kemi vid universitetet, varför han hemställde:

»Jag får därför för min del föreslå, att inga åtgärder vidtagas för tillsättande av en professur i kemi eller någon del därav vid detta universitet, förr än min nu innehavande professur blivit ledig, samt beträffande laboratorsbefattningen alternativt, att den antingen ofördröjligen ledigförklaras eller, om det ej röner bifall, att sektionen gör vederbörlig framställning om ytterligare uppskov med dess besättande, till dess min efterträdare blivit utnämnd och tillträtt sitt ämbete.»

Sektionen beslöt

»att hemställa om tillstånd att låta med åtgärder för tillsättandet av laboratorsbefattningen i kemi vid universitetet anstå, tills professor Lovén vid uppnådd pensionsålder lämnat sin tjänst och denna blivit med ordinarie innehavare besatt samt den nye professorn hunnit taga under övertägande, huru enligt hans mening i föreliggande ärende borde förfaras»,

och enligt upprepade av Kungl. Maj:t meddelade tillstånd har sedan dess laboratorstjänsten förblivit obesatt.

Sedan efter professor Lovéns bortgång professor L. Smith blivit hans efterträdare, upptog denne, med instämmande av professor H. Wallengren, i skrivelse till större akademiska konsistoriet den 30 maj 1922 åter ärendet, varvid han anslöt sig till de förut tillkallade sakkunnigas meningar, bemötte framkomna betänkligheter mot att professorerna också skulle leda de lägre övningarna i kemi med hänvisning till, att så utan olägenhet är förhållandet vid laboratorerna såväl i Uppsala som vid Stockholms högskola, och att amanuenserna vid Lunds kemiska institution av gammal slentrian använts för göromål, för vilka mindre kvalificerad — respektive okvalificerad — arbetskraft bort ifrågakomma och sålunda ej alltid varit tillgängliga vid den egentliga undervisningen. Smiths skrivelse innebär en anhållan, att konsistoriet skulle bland sina petita till 1923 års riksdag upptaga:

en *ny professur i kemi* samt

en *ny amanuensbefattning* i kemi med ett arvode av 1,200 kronor, och att *i samband därmed laboratorsbefattningen i kemi skulle indragas.*

Som avslutning anför Smith:

»Vad den nya *professurens omfattning, fördelningen av undervisningen* mellan de båda professorerna o. s. v. beträffar, synes mig de sakkunniga i allt väsentligt ha funnit de riktiga uppslagen, men vore det väl ändamålsenligast, att sektionen finge framdeles inkomma med förslag i dessa frågor.»

Matematisk-naturvetenskapliga sektionen tillstyrkte enhälligt den 31 maj 1922 Smiths och Wallengrens förslag, och detsamma var fallet med större

akademiska konsistoriet den 1 juli samma år, vilket därvid till protokollet tog sina petitakommitterades yttrande i ärendet, vilket var av följande lydelse:

»De tidigare tillfrågade sakkunniga och den nyutnämnde professorn i ämnet äro i allt väsentligt ense om nödvändigheten av den föreslagna anordningen, och vederbörande sektion biträder deras uppfattning. Då varken det trängande behovet av bättre ordnad och utvidgad undervisning i detta synnerligen viktiga ämne eller Kungl. Maj:ts meddelade tillstånd till visst begränsat uppskov med återbesättandet av den sedan flera år lediga laboratorsbefattningen medgiva dröjsmål med denna angelägenhets tillfredsställande slutliga ordnande, hemställer kommittéade, att konsistoriet ville ingå till Kungl. Maj:t med framställning i enlighet med matematisk-naturvetenskapliga sektionens ifrågavarande förslag.»

Det förtjänar dessutom anmärkas, att i samband med konsistoriets behandling av väckt förslag om inrättandet av en personlig professur åt professor Albert Nilsson i estetik och litteraturhistoria professor Forssman vid samma möte bland annat anförde:

»Ingen finns, som kan påstå, att detta är ett trängande universitetsintresse, men samtidigt förekommer vid detta sammanträde en begäran om en professur i kemi, vilket enligt mitt förmenande är kanske universitetets viktigaste behov för närvarande.»

Denna mening biträdde också konsistoriet, i det att det ansågo,

»att det av professor Forssman i ovanintagna anförande framhävda önskemålet angående inrättandet av en ny professur i kemi vore för universitetet av större vikt än inrättandet av en personlig professur för professorn Albert Nilsson.»

I enlighet med sitt beslut av 1 juli hemställde större konsistoriet hos kanslersämbetet för rikets universitet om utverkande av nådig proposition till 1923 års riksdag om inrättandet vid Lunds universitet av en ny professur i kemi och av en ny amanuensbefattning vid därvarande kemiska institution ävensom i samband därmed om indragning av laboratorsbefattningen i kemi, och en sådan nådig proposition blev också av kanslersämbetet den 22 augusti 1922 kraftigt förordad.

Då emellertid de gjorda framställningarna angående ordnandet av kemiundervisningen vid Lunds universitet ej ledde till någon Kungl. Maj:ts åtgärd, upprepade professor Smith i skrivelse till större konsistoriet den 4 maj 1923 sin hemställan från föregående år, vilken av vederbörande sektion, med ej motiverad reservation av professor Charlier, tillstyrktes den 5 maj och likaledes vann större konsistoriets tillstyrkan vid sammanträde den 30 maj. Konsistoriet upprepade därvid föregående års motivering samt framhävde särskilt, att

»konsistoriet räknade utav de under punkterna II: 8, 11 och 12 begärda nya befattningarna en ny professur i kemi som den för närvarande angelägnaste, vars inrättande i själva verket vore ett ur undervisningssynpunkt oavvisligt behov.»

Endast en av konsistoriets ledamöter, nämligen professor Bergman, uttalade en avvikande mening, i det han av hänsyn till det statsfinansiella läget ansåg sig böra yrka avstyrkande även av denna framställning.

Sedan större konsistoriet i ärendet gjort samma framställning till kanslersämbetet som föregående år, yttrade detta i underdånig skrivelse den 15 augusti 1923:

»Då förevarande petitum härmed åter för Kungl. Maj:ts framläggas, får kanslersämbetet för rikets universitet för sin del ånyo kraftigt förordna en så snar lösning som möjligt av spörsmålet i fråga. Kanslersämbetet tillåter sig därvid i underdånighet dels hänvisa till vad de i ärendet hörda sakkunniga yttrat om det uppenbara behovet av förstärkning av lärarkrafterna i kemi vid universitetet i Lund, dels erinra därom, att uppehållandet av undervisningen i ämnet för närvarande kan sägas vara grundat på ett provisorium, vilket snarast bör ersättas med ordnade förhållanden, något som tydligast torde framgå därav, att återbesättandet av den lediga ordinarie laboratoriefattningen fått — senast enligt nådigt beslut den 13 juli 1923 — anstå alltsedan den sista laboratorien den 23 augusti 1918, alltså för jämnt fem år sedan, utnämndes till professor vid universitetet i Uppsala, dels framhålla, att den begärda omorganisationen, om den genomföres på nu föreslaget sätt, icke kommer att medföra större ökning i årliga utgifter än 4,200 kronor.

Med hänvisning i övrigt till bilagda handlingars innehåll får kanslersämbetet härmed livligt förordna, att till 1924 års riksdag må avlåtas nådig proposition i överensstämmelse med konsistoriets förslag.»

Ej heller nu ha universitetetsmyndigheternas bemödanden att få ifrågasvarande förhållanden tillfredsställande ordnade vunnit Kungl. Maj:ts understöd, men som detta givetvis endast kan ha berott på det statsfinansiella läget och vi äro av den uppfattningen, att här ett önskemål föreligger, som ej blott är av trängande art med hänsyn till uppehållandet av den akademiska undervisningen i södra Sverige, utan också beträffar en vetenskapsgren, som mer än någon annan har betydelse för utnyttjandet av landets naturliga hjälpmedel, så förmäna vi, att riksdagen i detta fall även utan regeringsinitiativ bör bevilja nödiga medel för förhållandenas ordnande. Som ovan anförts, skulle för detta enligt herrar Widman, Ramberg och Holmberg erfordras, dels inrättandet av en ny professur och en ny amanuensbefattning i kemi vid Lunds universitet, i samband varmed laboratorstjänsten därstädes skulle indragas, dels vid dess ledigblivande apterande av hitillsvarande medicinskt-kemiska institutionen till organiskt-kemiskt laboratorium. Som den senare frågan förut ej kunnat bli aktuell, ha universitetsmyndigheterna hittills inskränkt sig till framställningar beträffande lärarkrafterna, men då den nya medicinskt-kemiska institutionen nu kommit så långt, att avflyttningen från den gamla redan instundande sommar kommer att taga sin början, föreligger alltså tillfälle för en ny kemie professor i Lund att omedelbart få egna laboratorielokaler, vilket givetvis är en nödvändig förutsättning för att denna professor skall kunna utveckla vederbörlig intensitet i sin undervisning och forskning.

Härmed komma dock ytterligare anspråk på statsmedel att ställas, ty även om Lunds universitets egna fonder torde kunna och böra bestrida de engångsutgifter, som bliva av nöden för de nuvarande medicinskt-kemiska laboratorielokalernas apterande till och utrustning för det nya ändamålet, så bli dock anslag till en ny vaktmästare ock till ökning av årsanslaget för den kemiska institutionen i dess helhet av nöden. Förhållandet är nämligen det, att för närvarande kostnaderna för hela den kemiska laboratoriekomplexens uppvärmning, vilken sker från en gemensam centraluppvärmningsugn, bestridas av kemiska och medicinskt-kemiska institutionerna tillsammans i förhållande till vars och ens totala värmeytor, under det att själva eldningen skötes av de båda institutionernas vaktmästare omväxlande.

Vid medicinarnas bortflyttning kommer således till en början eldningen beständigt att få ombesörjas av kemiska institutionen ensam, vilket uppenbarligen, även om ej någon som helst förändring av lärarkrafterna vidtages, kommer att göra anställandet av ännu ett ordinarie biträde nödvändigt, då omöjlig en person kan medhinna alla såväl eldnings- som vanliga vaktmästargöromål. Men härtill kommer den i och med övertagandet av den medicinskt-kemiska avdelningen ökade direkta bränslekostnaden, vilken enligt från nämnda avdelning erhållna uppgifter år 1922 uppgick till 1,700 kronor, varmed alltså den rena kemiens årsanslag bör höjas. Vi vilja dessutom erinra därom, att även denna ökning i utgifter förr eller senare är ofrånkomlig oberoende av inrättandet av en ny professur, enär den utomordentliga trångboddheten inom nuvarande kemiska institution, som ovan påpekats och också i matematisk-naturvetenskapliga sektionen i Lund även av professor Lovén framhållits, gör en ökning av denna institutions lokaler med de snart lediga medicinskt-kemiska under alla omständigheter nödvändig. — Med det ökade experimentella forskningsarbete, som inrättandet av en ny professur, därest denna skall uppfylla sitt ändamål, måste medföra, bli givetvis också ökade medel till bestridandet av kostnaderna för gas, vatten, elektricitet, kemikalier m. m. av nöden. Denna kostnadsökning beräkna vi för budgetåret 1924—1925 till 2,300 kronor, utgörande cirka 20 procent av skillnaden mellan kemiska institutionens begärda anslag till materiell m. m. för samma tid (enligt universitetets riksdagspetita 13,600 kronor) och dess bränslekostnad (denna antagen lika med 1922 års, eller 2,240 kronor).

Sammanlagda ökningen av anslag för uppvärmning, gas, vatten o. s. v. skulle sålunda uppgå till 4,000 kronor, och om man bortser från ålders- och dyrtidstillägg samt tillfälliga löneförbättringar, utgör anslagsbehovet för:

en ny professur	kronor 7,500
en ny amanuensbefattning	» 1,200
en ny vaktmästarbefattning	» 1,750.

Då vi förutsätta, att den nuvarande laboratorsbefattningen skall indragas, bör man för att bedöma den kostnadsökning, statsverket vid bifall till denna vår motion skulle få vidkännas för Lunds universitet, minska ovannämnda belopp med 4,500 kronor.

Ehuru vi anse, att de skäl, som ovan anförts för kravet på ökade lärarkrafter i kemi, redan i och för sig äro så starka, att de trots det bekymmersamma statsfinansiella läget borde förmå riksdagen att bevilja nödiga anslag, kunna vi dock icke underlåta att erinra därom, att den personliga professur i estetik och litteraturhistoria vid Lunds universitet, som riksdagen föregående år beviljade, efter all sannolikhet inom kort kommer att försvinna, vadan ökningen i de verkliga utgifterna för detta universitet på grund av bifall till vårt förslag skulle minskas med ytterligare 7,200 kronor.»

Behovet av en omorganisation av lärarkrafterna i kemi vid Lunds universitet torde ligga i öppen dag, om man tager i betraktande, hur detta ämne är representerat vid andra högskolor. Kravet på en förbättring härutinnan har vid ärendets förberedande behandling, såsom i motionerna påvisas, så kraftigt betonats, att föga synes vara att tillägga därutöver. Att en lösning av denna fråga är ett av universitetets allra angelägnaste önskemål framgår oförtydligt av myndigheternas yttranden, och riksdagen vill vidare erinra därom, att den nu föreliggande framställningen icke kommer så-

som ett nytt och för riksdagen okänt krav från universitetets sida. Tvärtom framhölls år 1923, då inom riksdagens kamrar behandlades frågan angående inrättande av en personlig professur i estetik med litteraturhistoria, att kravet på en ny professur i kemi för närvarande var för universitetet av den mest angelägna beskaffenhet och att detta krav, sedan länge känt och av erfarenheten allt mer och mer bestyrkt, med tiden icke kunde tillbakavisas.

En lösning av frågan om kemiundervisningen i Lund är emellertid icke allenast att betrakta såsom ett ensidigt universitetsintresse, även om från undervisningens synpunkt denna uppfattning vid universitetet helt naturligt varit den förhärskande. Kemierna är med den enorma utveckling, som på detta område i vår tid ägt rum, av en utomordentlig betydelse; samarbetet mellan vetenskap och teknik har alltmer börjat vinna insteg, och den praktiska tillämpningen av de vetenskapliga resultaten har tillfört och kan än mer tillföra landet värden av en omfattande ekonomisk betydelse. Den intima kontakten mellan vetenskaplig forskning och industri på just kemiens område har inom andra länder visat sig synnerligen fruktbringande, och ett fortgående på den hos oss redan beträdda vägen att i de ämnen, beträffande vilka sådant är av betydelse, lätta på den akademiska avskildheten och att vid universiteten ej allenast taga sikte på lärarutbildningen utan även på den praktiska tillämpningen inom industrien bör hälsas med den största tillfredsställelse. Inrättande av en kemiprofessur skulle genom en fördelning å två professorer av den synnerligen betungande undervisnings- och examinationsskyldighet, som för närvarande åligger professorn i kemi, bereda ökade möjligheter till en dylik fruktbringande samverkan mellan den kemiska vetenskapens representanter vid Lunds universitet och den kemiska industriens tekniska krafter och måste därför enligt riksdagens förmenande, sett från nationalekonomisk synpunkt, betraktas såsom en insiktsfull och målmedveten åtgärd, som kan bära rika frukter för landets materiella odling.

Riksdagen har vid anförda förhållanden funnit så starka skäl föreligga för inrättande av ytterligare en kemiprofessur vid Lunds universitet, att riksdagen ansett sig böra bifalla det motionsvis härutinnan framlagda förslaget.

I avseende å den undervisnings- och examinationsskyldighet, som bör åligga de båda professurernas innehavare, torde bestämmelser böra meddelas av universitetskanslern.

Med en ny professur i kemi äro intimt sammanbundna även ett par andra i motionerna påyrkade anslagskrav, nämligen ytterligare en amanuensbefattning i ämnet samt en ny vaktmästartjänst vid den kemiska institutionen ävensom visst anslag till materiellutrustning. Vad man med en ny kemiprofessur vid universitetet vill vinna, torde utan tvivel i väsentlig grad bliva förfelat, därest innehavaren av denna professur bleve i avseende å sin verksamhet bunden av brist på erforderliga hjälpkrafter och materiella resurser. Riksdagen anser det vara en fördel, att vad härutinnan erfordras redan från början blivit i samband med den nya professuren klarlagt, och

har riksdagen vid prövning av dessa krav ansett desamma vara så nära samhörande med den förstnämnda huvudfrågan, att riksdagen funnit sig böra bifalla vad härutinnan äskats.

Beträffande de ekonomiska konsekvenserna av vad riksdagen sålunda beslutat må först erinras, hurusom, på sätt i motionerna framhållits, den nuvarande laboratorsbefattningen i kemi skulle i samband med en ny professur i ämnet indragas. Ökningen å universitetets ordinarie avlöningsstat skulle uppgå till summan av avlöning till en professor, 7,500 kronor, avlöning till en amanuens, 1,200 kronor, och avlöning till en vaktmästare, 1,750 kronor, tillhopa 10,450 kronor. Drages härifrån den nuvarande laboratorlönen, 4,500 kronor, kvarstår ett belopp av, frånsett tillfällig löneförbättring, provisoriskt lönetillägg och dyrtidstillägg, 5,950 kronor, vilket sålunda betecknar nettoökningen på ordinarie staten.

Vad angår materiellutrustningen, räknas i motionerna med ett belopp av 4,000 kronor. Riksdagen har häremot intet att erinra, men, då riksdagen förutsätter, att för ett kommande år en säkrare beräkning i detta hänseende låter sig göra, har riksdagen ansett sig böra tills vidare uppföra detta belopp såsom reservationsanslag å extra stat.

Under återopande av vad sålunda anförts, får riksdagen anmäla, att riksdagen i anledning av ovan berörda motioner ej mindre — med uteslutande av vad i utgiftsstaten för universitetet i Lund, avdelningen A) avlöningar m. m. a) Professorer m. fl., filosofiska fakulteten, matematisk-naturvetenskapliga sektionen förekommer rörande en laborator i kemi — i stället i nämnda stat uppfört

dels ytterligare en professor i kemi med enahanda avlöningsförmåner, som tillkomma universitetsprofessorer i allmänhet, och med skyldighet för tjänstens innehavare att vara underkastad de för nämnda förmånens åtnjutande fastställda villkoren och bestämmelserna;

dels under avdelningen A) avlöningar m. m. c) Tjänstemän och betjante vid universitetets samlingar och inrättningar m. m., kemiska institutionen ytterligare en amanuens med ett arvode av 1,200 kronor;

dels ock under sistnämnda avdelning och rubriker ytterligare en vaktmästare med enahanda avlöningsförmåner, som tillkomma den nuvarande vaktmästaren vid kemiska institutionen, och med skyldighet att vara underkastad de för dessa förmånens åtnjutande fastställda villkoren och bestämmelserna;

än även med anledning härav höjt det ordinarie bestämda anslaget till universitetet i Lund, universitetstaten, med 5,950 kronor ävensom

till materiell m. m. för universitetets kemiska institution för budgetåret 1924—1925 anvisat ett extra reservationsanslag av 4,000 kronor.

Stockholm den 26 april 1924.

Med undersätlig vörndnad.